

Szerkesztőség:

Az arad-csanádi egyesült vasutak postájában.

Bármentetlen leveleket csak ismert kézről fogadjunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:

Az arad-csanádi egyesült vasutak postájában. Hova a hirdetések, előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok bérmentve küldendők.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Megjelen hétfőn és ünnepek után is.

Előfizetési árak:

helyben: vidékre:

1 évre	12.-	fr. 11 évre	14.-	fr.
6 évre	6.-	fr. 6 évre	7.-	fr.
1 évr.	3.-	fr. 1 évr.	3.50	fr.
1 hó		fr. 1 hó	1.20	fr.

Hirdetési díja:

házasos posztoson egyszeri hirdetésnél 6 kr., minden következőnél 4 kr.

Bélyegdíj külön 30 kr.

Nyitóléc sora 15 krajczár.

Az önkényesek és a magyar nyelv.

Arad, november 19.

Izgalmas napja volt tegnap a képviselőház véderő bizottságának.

A véderő javaslatot tárgyalva tovább, annak az önkényesekre vonatkozó rendelkezéseit, erős vita után általánosságban elfogadta.

A teher súlyos az intelligenciára s a bizottság ennek komoly tudatában volt, de nem térhetett ki az elől, mert azon kényszerűség hatása alatt volt a bizottság, mely ma minden oly kérdésben, mely a hadsereg harczképességének érdeke szempontjából emeltetik, a visszautasítást a legnagyobb s esetleg végzetes felelősséggel kapcsolja össze. A magyar törvényhozás soha sem volt könnyelmű oly kérdésekben, melyek a trón, a haza védelmét érintik. S ha a hadügyi kormányzat azzal lép az alkotmányos képviselő elé, hogy a hadsereg tartaléktiszti állománya az önkényes intézmény részben kiadottá tétele nélkül nem biztosítható, alig szenvedhet kétséget, hogy a magyar törvényhozás, mint a képviselőház bizottsága tette, hozzájárul az e célból kívánt intézkedésekhez.

Itt azonban a dolog komolyságával mondhatjuk, hogy a hadügyi kormányzat nagyontevő, ha azt hiszi — a mit nem is merünk feltenni, — hogy a tisztviszégánál jövőre is semmibe se lehet venni a magyar nyelvet.

A magyar nyelv jövőre nem képezhet akadályt a tisztviszégánál az önkényesekre nézve.

Ez a magyar nemzet közvéleményének egy olyan óhaja, mely elől nem térhet ki a hadügyi kormányzat azzal, hogy a praxisban az igéret csak igéretnek bizonyuljának be.

Ez azonban korántsem azt teszi, hogy bármint zavar is támadjon a hadsereg nyelvi viszonyaiban. Ez egyik bécsi lap nagyon elrövidtve cizelő a kíván-

ságunknál arra, hogy a hadseregbe a nemzetiségi kérdés dobatható be.

Távol áll ettől minden. A német nyelv tudását senki sem akarja feleslegessé tenni s hogy a hadsereg vezény- és szolgálati nyelve a tisztokra nézve egyenest nélkülözhetetlen, azt bizonyítani is felesleges. De épp így hosszas magyarázatok nélkül is érthető, hogy a nyelvnek a szolgálati szükséglet mértékéig való tudásától egész addig, hogy egy sok elméleti s gyakorlati tan-
tárgyra kiterjedő vizsgát nélkülöz-
hessen le valaki, hogy a nyelv kezel-
ésében való erőfeszítése ne tünessen fel
a valónál kisebb mértékűnek ama tár-
gyakban való tájékozottságát, — ért-
hető, mondjuk, hogy a tudás a két
mérték között igen sokan közül lehet-
nek olyanok, kiknek az, ha e tekintet-
ben az intézkedések nem a viszonyok
teljes és jóakaratu mérlegelése mellett
történnek, esetleg egy esztendőjükké,
sokszor egész pályájukba kerülhet.

A reichsrathban képviselt királyságok és országok nem nemetajku polgárai e tekintetben egész más viszonyokban állnak a hadsereg nyelvénél, mint a magyar intelligencia. Eltekintve minden különbségtől, a mely a magyar nyelv s ama nyelvek államjogi jelentősége között is fenforog, a tény az, hogy a Lajtán túl — mindazon haladás dacára, a mely a nemzetiségi nyelvek hivatalos érvényesítésében az utóbbi évek alatt történt — a német nyelv, ha hivatalosan nem is állampelv, az államéletnek a polgári foglalkozások minden ágazatában nélkülözhetetlen közvetítő szerve. Nálunk nem az. S ez már önkényt érthetővé teszi, hogy ha a szabályzat egyforma mértékűt akar alkalmazni a magyar nyelvű tisztjelöltekre s az ausztriai nem-német anyanyelvű tisztjelöltekre, e látszólagos egyenlőségben a legnagyobb egyenlőtlenség nyilvánul s az más szóval azt teszi, hogy a magyar ifjuságnak a tiszt rang elnyerése sokkal nehezebbé s így a magyar intelligenciára az új törvények terhe sokkal súlyosabbá tétetik.

De a mint a honvédelmi miniszter ismételt nyilatkozataiból látjuk — komoly szándok van arra, hogy az új intézmények gyakorlati érvényesítése körül megkönnyítsék a hadseregbe a nemzetiségi kérdés dobatható be. Távol áll ettől minden. A német nyelv tudását senki sem akarja feleslegessé tenni s hogy a hadsereg vezény- és szolgálati nyelve a tisztokra nézve egyenest nélkülözhetetlen, azt bizonyítani is felesleges. De épp így hosszas magyarázatok nélkül is érthető, hogy a nyelvnek a szolgálati szükséglet mértékéig való tudásától egész addig, hogy egy sok elméleti s gyakorlati tan-
tárgyra kiterjedő vizsgát nélkülöz-
hessen le valaki, hogy a nyelv kezel-
ésében való erőfeszítése ne tünessen fel
a valónál kisebb mértékűnek ama tár-
gyakban való tájékozottságát, — ért-
hető, mondjuk, hogy a tudás a két
mérték között igen sokan közül lehet-
nek olyanok, kiknek az, ha e tekintet-
ben az intézkedések nem a viszonyok
teljes és jóakaratu mérlegelése mellett
történnek, esetleg egy esztendőjükké,
sokszor egész pályájukba kerülhet.

megszűnjének a multban tapasztalt visszasságok. A bizottság elállt attól, hogy a vizsgálat nyelvére való követelés a törvénybe vétessék fel, de ismételtük, hogy e kívánság lényege okvetlenül teljesítendő, s ha nem teljesítettik, azt eléri a katonai kormányzat, a mi, azt hisszük, nem volt célja, hogy nagy és új terheket hárít a magyar intelligenciára, de azt, a mi, azt hisszük, egyedül célja volt, hogy a hadsereg tartaléktiszti állományának az önkényesség Magyarországon is messze nagyobb kontingenst szolgáltatson mint eddig, — azt nem éri el, vagy csak tökéletlenül éri el.

Ezt pedig sem a nemzet, sem a hadügyi kormányzat nem köszöni meg. A jövő évi államkötségvetési előirányzat tárgyalását néhány nap múlva befejezi a képviselőház pénzügyi bizottsága s jelen-
tést a jövő héten be fogja a háznak nyújtani. E jelentés azonban nem kerül a karácsonyi szünetek előtt tárgyalás alá, mint hogy az új katonai javaslatoknak, lehetőleg még ez évben, legkésőbb a jövő évi január hó végéig törvényerőre kell emelkedniük, közvetlenül a regáléri előterjesztések után tehát ezeket kell a háznak napirendre tűznie. A pénzügyminiszter ennek folytán, még e hó végéig be fogja nyújtani a jövő év első negyedében viendő közterhekről s fedezendő állami kiadásokról szóló u. n. in demnity-törvényjavaslatot.

Egy erdélyi ünnep.

(Megyeház felavatása. Segesvárt.)
— Saját külön tudósítástól. —

Segesvár, november 18.

Lélekemelő, minden részletben fennsárga ünnepet ült Nagy-Küküllő megye közönsége e hó 17-én. Felavatási ünnepélyt tartotta a két év óta épült, Segesvár város legelső helyén, a várhegy vasút felé néző oldalára épült, impozáns, gót-stílusú megyeháznak.

Soha Segesvár ily fényes ünnepet még nem ült, mint ez alkalommal, midőn idegenek — mint vendégek — százi látogattak meg e szép fényes várost, melyben már alig lehetett magánlakást is kapni, — annyi volt a vendég. Az erdélyi részeknek nincs egyetlen megyéje, mely kisebb-nagyobb számban képviselve nem lett volna. A leg-
több törvényhatóság hivatalos volt kép-

viselve, — többek között feltűnően nagy számban küldöttséggel Kis-Küküllő s Fogaras megyék. Ezekben kívül közeleink számos előkelősége, különösen sok erdélyi szász s több főispán jelent meg a vendégek között.

Magas a város is ünnepélyes színtől, úgy az új székházban, mint az összes közs számos magánépületben nemzeti lobogók lebegtek, a mi különösen nemzetiségi városokban szokatlan, de annál kellemesebb látvány.

A vármegyeház díszterme — mely ez alkalomra külön is, pazar fényvel volt díszítve — már 10 órákor telve volt díszes közönséggel, mely azonban még mind szaporodott, különösen a törvényhatóságok vendég-küldöttségeivel, kiket a törvényhatóság nevében S o b o s l a y Károly alispán és S o m o g y i István főjegyző lekötelező szívélyességgel fogadott.

Mintegy fél tizenegy órakor S o b o s l a y Károly alispán rövid, szép szavakkal üdvözölve az egybegyűlteket s különösen a vendégeket, egy bizottságot küldött ki, mely a főispánt a rendkívüli közgyűlésre meghívja.

Nemsokára megjelent a teremben a küldöttség élén, fényes díszmagyarban a megyének csaknem báványozott főispánja, Bethlen Gábor gróf, kinek beléptekor az összes jelenlévők felálltak, háromsoros éljennel és „Hoch!” kiáltással fogadva őt. A főispán e tündető fogadtatást meghajlással köszönte meg, elfoglalta előki székét, a gyűlést a következő beszéddel megnyitva.

Tisztelt közgyűlés! Fogadják mindenképp szívélyes üdvözlétem a mai rendkívüli, ünnepélyes közgyűlésen, mely az első és díszes hajlékban, melyet a vármegye közönsége magának, haza és vármegye érdekeit mindenkor biven szolgáló törvényhatósági bizottságnak és központi hivatalának emelt.

Azt hiszem, mai ünnepélyünk jellege már magában véve olyan, mely szinte örömmel s benső meglepődéssel tölt el mindenkit, a ki a vármegye közgyűlési iránt csak legkevesebb érdeklődést is tanúsít, mert az alkalom oly rendkívüli, a minő egy törvényhatóság életében csak egyszer szokott előfordulni. Örömdetes ez alkalom különösen megyénk lakóira nézve, mert e megye 12 éves fennállása után csak ma mondhatjuk igazán, hogy Nagy-Küküllő megyének immár saját hajléka, saját székháza van, a melyben hasznok és megyénk jóléte fölött tanácskozik s teljesíti e megye összesége érdekében kötelességeit.

Rég elismert dolog, hogy a népek és nemzetek kulturális haladásával párhuzamosan emelkedik azok igénye, — mert ez a kultúra igénye is — hogy köz és magán épületeik egy külső, mint belső berendezés és kényelem tekintetében a kör magas-
latán állva, valami szebbet és fényesebbet

nyújtsanak. Századunkban, mely méltán nevezhető a tudomány s műveltség századának a fokozott munkával a fokozott kényelem utáni vágy is jár, s ezzel kapcsolatban a gyakorlati berendezés, — a mit más néven komfort-nak szoktunk nevezni. Angliától kezdve, a nyugati államok mindegyikén végig haladva, tapasztalhatjuk ezt a legfokozottabb mértékben: városok s községek, államok s magánosok mind azon igyekeznek, hogy épületeiket, azok berendezését a tökély lehető magas fokára emeljék. Usszaha-szerűen ezekkel édes hazánkat, ha nem is állunk meg minden tekintetben s teljesen azon magaslaton, az utóbbi évtizedek nagy-mértv alkotásai óta omisszunk pirulni, mert hisz egy fővárosunk, mint a vidéki városok is nagy részt vesznek már a világ-
versenyben, mely ma már annyira megy a külső s belső berendezésben, hogy a leg-
utolsó falusi kunyhón is van többnyire valami, a mi a fokozott islést s haladó mű-
vészetet áruja el.

E világvágyban Nagy-Küküllő megye közönsége sem maradhatott el, mely ezelőtt 12 évvel alakulván, már alakulása első idejében érezte egy külön, állandó, a törvényhatóság igényeinek és méltóságának megfelelő székház szükségét. A mi ezelőtt 12 évvel óhaj volt, ma már tette vált; e megye közönsége saját jól felfogott érdekében nem késett áldozatkészségével emelni magának hajlékot, melyre ma büszkeséggel tekinthet e megye minden lakója. Azt hiszem, — tisztelt közgyűlés, midőn e megye közönségének áldozatkészségéből emelt, e díszes hajlék felszentelési ünnepét üljük, az elismerés első szava a megye áldozatkész közönségét méltán illeti.

Nem kívánok a megye főjegyzőjének feladatába vágni e székház történetének értéke által. De nem tehetem, hogy ne utaljak azon — nem tagadom, kellemetlen — körülményre, mely az általam már említett díszes építési mód elkerülhetetlen következménye, mely megyeházunk építésénél sem tagadta meg magát, t. i. hogy székházunk is több költséget igényelt, mint tényleg előirányozva volt. De ezt maga a helyzet tette elkerülhetetlenné. Azonban — t. közgyűlés — tekintetek az építés vég-
eredményére, mely az aránylag csekély tulkiadást legkésőbbben igazolja s nem hiszem, hogy volna önk között valaki, a ki ennek láttára szívesen, teljes meggyőző-
désből ne adna nekünk intézkedést a felmentényt.

Igaz ugyan — s ezt ma-holnap már ezer éves történelmünk is igazolja, — hogy lehet közgyűlekről egyszerűbb termekben is tanácskozni s tényleg a legnevezetesebb megyei tanácskozások régebben a leggy-
szertűbb termekben folytak; igaz ugyan, hogy a házast és királyi, nemzeti szabadságra lángoló ösint ép úgy ver-
senytertek egymással a haza és királyi szolgálatában teljesen szételzen székházakban,

Az „ARADI KÖZLÖNY“ tárczája.

(November 20.)

Trefort emlékezete.

A zajjal színház egy pillanatra.
Ne verje fel a csendet munkánk:
Egy sóhaj kél a lég szírányán, zokogva,
Fekél siet, — bár félve révedez
Gyöngye sóhajnak súlyos hirtessége,
„Meghalt Trefort!” e két szóban
lehall.

S bá! szíjjel esztva milliók szívébe,
Egy nemzet köblén nebezzl a súly.

A sas, — ki szédítő magába jára,
Hogy felkutatson mindent itt, alatt:
Szárnyazogott, — szemén az éj homálya.
A búszke sas: im! egy maroknyi hant!
... Örök gyánát, a Hű, read lehelt
Nagy szellemét, midőn eltávozott,
Nemzet! Fogadjad őt hála szívébe,
Ki téged egykor szíven hordozott!

Jer! oktass meg tovább is; mint
szeressük
Hasánkat buzgón, nem gyűlöstelen:
Hogy boldogságot munkában keressünk.
S ne meddő vágyainkban szünetlen.
Szólj! — és dereng érzelmeink homálya:
Mert rajtuk át az éz világa hat;
Munkálj s megtér az indulat ragálya:
Mert gátja vas: az edzett akarat!

De ó! nyugalmát meg ne sértse balgán
Eddé aszunk, mely tűnt napot keres:
Panasz, a zord enyészett siri — halmán,
Elvesztett kincset vissza nem szerz.
... Am nézd a munkát. Mily nagy so-
kadalm!
Mind tetté vált magasztos gondolat.
A kincs, a melyben egy nemzet hatalma
Épül: az ó nagy lelkéből fakadt.

Kérdezd a munkást: Buzgóbba ki tette;
Ki sorként föl lankadó kezét?
Ki inté, hogy e mesterség feletle,
Még fontosabb, mi jó, igaz, mi szép?
Kérdezd az ifju munkás nemzedéket,
Mely pörlyt, könyvet váltva forgatott,
Társul — ki adta értelmét kezének?
Mind ó, a legnagyobb munkás: Trefort!

Ki elostogdva, megszibadt karrakkal,
Saját honodban voltál idegen;
S bolyongtál kinn, eltikkadó ajakkal,
Hazát cserélvi — vérző szíveden:
Művész: Tanusodj! Jötevd nevezd
meg!

Ki alkotá meg édes otthonod?
Nem ő adott-e visza nemzetednek
S egy nemzetet neked nem ő adott?

Tekints e templomokra. Nézd a hívők
Sűrű csoportja áldozatra gyűl,
Hogy itt keressen életre útját,
Lélek szerit, de mégis „emberül.”
Oltárain a tudományok égő
Szóvetnekeiből árad a világ,
Mely, mint a nap sugar: hat tiszta, tényleg —
Életre gyújtó meleget is ad.

Igazság fényét — tiszta gondolatban
Nyomon kíséri itt a tette here:
Eszmélet, munka — folyának kapcsolatban —
I fju! tied e buzgósság helye!
Jövel tehát: Vesszes tiszta szándék,
E megszentelt küszöb lépted:
Hogy birtokod, mely égi kegy-ajándék
Majd önmunkád megokosozza itt.

Aldozni jer! ma még időt, türelmet,
Mig lélek és kar egybeforrának;
Majd fellobbanván munkás honszerelmed,
— Ha jó a tette hívő pillanat:
A főpapot válaszárad példaképen,
Ő szentel-e templomot neked,
— Aldozd a Honnak oltárán szünetlen
Munkát s ha kell, hát vért és életet!

Tekints alá, hazádra, drága szellem,
Ki eszméid egébe távozál:
Im! Kűzköddünk a mult sötéte ellen,
Tengernyi bár, mi rög utunkban áll.
— Mert, nem csüggedni, példát megtanít;
A szenvedés csak új erőre költ;
Munkával Téged ünneplünk na-
ponta

Es alkotunk a Honnak szebb jövőt!
DECSY GÉZA.

Emlékbeszéd

Trefort Agoston fölött.

— Az „Aradi Közlöny“ eredeti tárczája —

Hónapok multak már, hogy elköltözött
közölünk ama férfiú, kinek emlékét itten
ünnepljük. A mig élt és érezett, a mig

gondolkodott és cselekedett: elismerés és
gáncsolás kísérték a politikai pártok, a
vallási felekezetek, a társadalmi osztályok
különböző szempontjából. Ravatalálai meg-
szűnt a különféle itéletek dissonanciája;
párt, felekezet, osztálykülönbség nélkül egy
érzelem nyilatka át az egész nemzet-testet:
egy érzelem: a veszteség érzete.

Tekints e templomokra. Nézd a hívők
Sűrű csoportja áldozatra gyűl,
Hogy itt keressen életre útját,
Lélek szerit, de mégis „emberül.”
Oltárain a tudományok égő
Szóvetnekeiből árad a világ,
Mely, mint a nap sugar: hat tiszta, tényleg —
Életre gyújtó meleget is ad.

Igazság fényét — tiszta gondolatban
Nyomon kíséri itt a tette here:
Eszmélet, munka — folyának kapcsolatban —
I fju! tied e buzgósság helye!
Jövel tehát: Vesszes tiszta szándék,
E megszentelt küszöb lépted:
Hogy birtokod, mely égi kegy-ajándék
Majd önmunkád megokosozza itt.

Aldozni jer! ma még időt, türelmet,
Mig lélek és kar egybeforrának;
Majd fellobbanván munkás honszerelmed,
— Ha jó a tette hívő pillanat:
A főpapot válaszárad példaképen,
Ő szentel-e templomot neked,
— Aldozd a Honnak oltárán szünetlen
Munkát s ha kell, hát vért és életet!

Ki elostogdva, megszibadt karrakkal,
Saját honodban voltál idegen;
S bolyongtál kinn, eltikkadó ajakkal,
Hazát cserélvi — vérző szíveden:
Művész: Tanusodj! Jötevd nevezd
meg!

Ki alkotá meg édes otthonod?
Nem ő adott-e visza nemzetednek
S egy nemzetet neked nem ő adott?

Tekints e templomokra. Nézd a hívők
Sűrű csoportja áldozatra gyűl,
Hogy itt keressen életre útját,
Lélek szerit, de mégis „emberül.”
Oltárain a tudományok égő
Szóvetnekeiből árad a világ,
Mely, mint a nap sugar: hat tiszta, tényleg —
Életre gyújtó meleget is ad.

Igazság fényét — tiszta gondolatban
Nyomon kíséri itt a tette here:
Eszmélet, munka — folyának kapcsolatban —
I fju! tied e buzgósság helye!
Jövel tehát: Vesszes tiszta szándék,
E megszentelt küszöb lépted:
Hogy birtokod, mely égi kegy-ajándék
Majd önmunkád megokosozza itt.

Ki elostogdva, megszibadt karrakkal,
Saját honodban voltál idegen;
S bolyongtál kinn, eltikkadó ajakkal,
Hazát cserélvi — vérző szíveden:
Művész: Tanusodj! Jötevd nevezd
meg!

Ki alkotá meg édes otthonod?
Nem ő adott-e visza nemzetednek
S egy nemzetet neked nem ő adott?

Tekints e templomokra. Nézd a hívők
Sűrű csoportja áldozatra gyűl,
Hogy itt keressen életre útját,
Lélek szerit, de mégis „emberül.”
Oltárain a tudományok égő
Szóvetnekeiből árad a világ,
Mely, mint a nap sugar: hat tiszta, tényleg —
Életre gyújtó meleget is ad.

Igazság fényét — tiszta gondolatban
Nyomon kíséri itt a tette here:
Eszmélet, munka — folyának kapcsolatban —
I fju! tied e buzgósság helye!
Jövel tehát: Vesszes tiszta szándék,
E megszentelt küszöb lépted:
Hogy birtokod, mely égi kegy-ajándék
Majd önmunkád megokosozza itt.

Nyomatják az Ungerleide-féle könyvnyomda Aradon.